

одні з черток або карбів, інші з гузів, а ще інші — з образів. Нераз витинає господар, що стоїть при молотбі, ножиком по вимолоченій копі карб на боці своєї гранчастої палиці. В той спосіб числить він свої вимолочені копи. Не раз рубачі, що хотять запам'ятати собі в лісових нетрях найліпшу дорогу або стежку, натинаять сокирою пні дерев, що ростуть здовж того шляху. Що каже нам се? Саме те, що людська пам'ять є слаба і що треба їм конечно якоїсь помочи; радять отже собі люди в тих випадках, як лиш можуть і уміють.

Так, як той господар або ті рубачі, радили собі люди вже багато-багато тисячів літ передше, коли треба було їм запам'ятати якусь кількість або місце, або мати добрий знак дороги, або остерогу перед якоюсь небезпекою і т. п.

З того отже бачимо, що навіть звичайнісінькі знаки служать чоловікови не лиш на се, щоби щось з'явити, але також до взаємного порозумівання. З тої причини люди вже з давних часів поліпшували ті знаки та побільшували їх число. Праця в тім напрямі наводила їх на щораз інші та ліпші здобутки. Так витворювали ся різні письма.

Руна або **рунове письмо** витворило ся з найбільш звичайних знаків. Уживали его народи північної Європи, т. є. Германи і Слов'яни. З початку були то лише карби або черти прямі й скісні, чертки получені під якимсь кутом і т. п. На сам перед мусів бути лиш один знак, потім два, три, чотири і що раз більше.

Тому що деякі знаки рунового письма були дуже подібні до латинських і грецьких букв, думали, що руна витворила ся з латинського і грецького письма. Так одначе не є, бо в руновім письмі навіть порядок в азбуці є інший, як в грецькім або латинськім письмі.

Після переказів перші, що уживали рунового письма, були жреці (св'ященники). Вони уживали його до релігійних цілей, як чародійських знаків. Крім того висловлювали вони ним деякі людські поняття, предмети з'явлення, а також звук. Руни уживали також до означення якогось числа та різних пір дня. З сполуки знаків треба було пізнавати, про що вони говорять, — не дивно отже, що й тодішнє письмо було дуже труд-